

типів та дискурсів. На основі цього О.В. Корень розглядає паремії у наступних мовленнєвих актах: констатація факту судження; коментарій; передбачення; оцінка; упередження; побажання; розрада; скарга; докір [2, с. 8].

Прислів'я - це історично утворені пареміологічні одиниці евфонічної структури, які відображають мовну картину світу, зберігають, передають соціальний досвід та моделюють стереотипи поведінки. Системно-функціональні особливості прислів'їв обумовлюються іманентністю мови. Біфункціональність англійських прислів'їв прослідковується в їх прерогативі реалізовувати функції номінативних/комунікативних одиниць. Своєю образністю, виразністю, компактністю прислів'їв наближаються до фразеологізмів і приказок, але при цьому відрізняються від останніх здатністю висловлювати закінчену думку. Прислів'я співвідносяться з комунікативними одиницями вищого рангу, займають особливе місце у парадигмі текстів малої форми. Вивчення прислів'їв у тексті свідчить про те, що це - поліфункціональні одиниці, яким притаманні бінарне вживання у якості номінативних та комунікативних одиниць. Життєздатність прислів'їв виявляється у поліфункціональності, благозвучності та ритмі.

Список використаних джерел

1. Голубовська І.О. Етнічні особливості мовних картин світу. Монографія. – К.: Логос, 2004. – 71 с.
2. Кириллова Н.Н. О денотате фразеологической семантики. // Вопросы языкознания №1, 1986. – 318 с.
3. Корень О.В. Коммуникативно-прагматические аспекты английских пословиц. // Методологічні проблеми перекладу і сучасному етапі. Збірник наукових праць. – Суми: Ризографія СумДУ, 1999. – 219 с.
4. Кунин А.В. Курс фразеологии современного английского языка: Учеб. для ин-тов и фак. иностр. яз. – 2-е изд., перераб. – М.: Высш. шк., Дубна: Феникс, 1996. – 381 с.
5. Пермяков Г.Л. Основы структурной паремииологии. – М.: Наука, 1988. – 237 с.
6. Потебня А.А. Слово и миф. – М., 1989;
7. Телия В.Н. Русская фразеология. Семантический, прагматический и лингвокультурологический аспекты. – М.: Школа "Языки русской культуры", 1996. – 288 с.

ЛІНГВОКРАЇНОЗНАВЧА СПЕЦИФІКА АНТРОПОНІМІВ У ТВОРАХ ДЖ. Р. Р. ТОЛКІНА

Ірина Лясковець, магістрант

**Курята Ю.В., кандидат психологічних наук, доцент
Рівненський державний гуманітарний університет**

Англійський письменник Дж. Р. Р. Толкін є надзвичайно популярним у всьому світі. Аналізу творчості Дж. Р. Р. Толкіна, який є визнаним майстром художньої форми, поетичного опису, присвячено багато публікацій [3, 12]. Зокрема характерним є значний інтерес до вивчення складу антропонімів його творів.

Отже, метою наших тез є дослідження особливостей антропонімів у творах Дж. Р. Р. Толкіна з лінгвокраїнознавчої позиції.

В ономастичній науковій літературі неодноразово зазначалося, що певний художній жанр накладає відбиток на структурування антропонімичного простору твору (Т. Р. Антонюк, Г. І. Бондаренко, Н. С. Колесник та ін.) [4, 34]. Однак зауважимо, що ономастикон художнього простору жанру фентезі має деякі специфічні особливості. Своєрідність цього стилю полягає в тому, що тут діють принципово вигадані персонажі, які віддзеркалюють існуючий світ, актуалізуючи найважливіші риси. При цьому власні імена, як правило, більш мотивовані, ніж у реальному житті. Вони підпорядковані основній ідеї автора, а також є більш символічними. Однак основна увага зосереджується загалом на топонімах та гідронімах, оскільки вони прив'язують подію до конкретного хронотопу. Разом із тим вигадана ономастика обов'язково межує з реальною, яка знайома читачеві.

Як провідну рису жанру фентезі Т. В. Волкодав називає його високу в порівнянні з іншими жанрами ступінь національно-особливого. Вона пояснює це тим, що на початковому етапі фентезі починається з древніх легенд, лицарських романів середньовіччя, у тому числі артурівських романів, древніх германських саг, ірландських героїчних сказань, кельтського та германського фольклору [4, 34].

Нами досліджено стилістичні складові лексики творів «Хоббіт, або туди й назад», «Володар перснів», «Сильмарилліон», «Діти Гуріна». Тут гармонійно поєднуються лексичні одиниці різних стилістичних типів: «високого стилістичного тону» - книжні слова, поетизми, архаїзми, що створюють піднесену атмосферу [3, 68] та «зниженого стилістичного тону» - колоквиалізми, які зустрічаються у мові персонажів і наближають нас у часі та просторі до подій у житті героїв [1, 82]. Таке поєднання здавалося б непосредуваних лексичних одиниць зумовлене жанром творів – фентезі.

На сьогодні серед літературознавців ще не існує однозначної думки щодо визначення фентезі, однак більшість схильється до трактування його як самостійного жанру, який існує на стику фантастики та казки, але має також і свої власні, притаманні лише йому дистинктивні риси [5; 33]. Для наукової фантастики властива безмежна уява автора щодо можливостей людини змінювати світ технічними засобами. Отже задля створення такої атмосфери автор, з одного боку, вживає вже існуючий в науці термінологічний апарат, а з іншого - вигадує й застосовує так звані «квазітерміни», які слугують для позначення фантастичних об'єктів. Наукова фантастика має загальну тенденцію спрямування на майбутнє людства, яке кожний автор змальовує на свій власний розсуд. Літературна казка тяжіє до минулого, орієнтується як на певні історичні події, так і на національний колорит. Задля створення такого колориту автор казки, так само як і автор-фантаст, мусить застосовувати спеціальну лексику для позначення вигаданих об'єктів, але позичає їх не у термінознавстві, а в міфах, легендах, сагах – творах, які попри всі вигадані речі, істоти тощо, спираються на стародавні історичні події, пов'язані з якими-сь етнічними групами, народностями, з їх особливою культурою і світоглядом.

Говорячи про індивідуальний стиль автора, слід окремо вказати на його зв'язок з історичними та національними компонентами. Стиль автора саме з огляду на них можна простежити в творах Дж. Р. Р. Толкіна [6, 399].

Якщо торкатися проблеми форми та змісту, то не можна стверджувати, що в змісті своїх творів Дж. Р. Р. Толкін передає національні характеристики якогось певного народу, тобто національний вплив як такий є відсутнім по відношенню до змісту. Що ж стосується форми, то тут автор використовує цілком конкретні англійські та староанглійські кореневі морфеми, формуючи власні назви. Сам Дж. Р. Р. Толкін у своїх листах пише про те, що його буквально зачарувала милозвучність валійської та фінської мов [7, 27]. На базі цих мов створено мови народів його творів (окрім веструну –

загальноживаної мови для всіх персонажів): квеня (мова Рохану), сіндарин (мова сірих ельфів). Під впливом цих мов (залежно від національної специфіки сполучуваності літер) автор сконструював власні назви: Galadriel, Imladris, Undomiel, Kibel-nala.

Характерним для авторського стилю Дж. Р. Р. Толкіна є також його зацікавленість мовами *cŷvt* як системно-структурним явищем. При цьому він серйозно працює майже з усіма основними мовними рівнями: фонологічним, розробляючи зв'язки між фонологічними системами мов вестрону, мови гномів і сіндарину, морфологічним, створюючи правила творення однини й множини в мові ельфів (Noldo – Noldor); лексичним (відповідники між словами в своїх словниках та етимологія слів). Слід зазначити, що при створенні номінацій, які набувають виразності на фонологічному рівні, Дж. Р. Р. Толкін використовує фонетичні експресивні засоби – алітерацію й асонанс (Mordor, Boromir, Tobold, Beren, Fradriŷ, Grishnakh, Gorbag, Uruk-Hai), риму (The Old World), ономатопею (Grip, The Cracks of Doom, Ghan-buri-Ghan, Gollum). При створенні промовистих імен персонажів своїх творів Дж. Р. Р. Толкін прагне добитися або евфонічного, або какофонічного ефекту [2, 160 - 161] відповідно до способу номінації позитивних (Mithrandir, Luthien Tinuviel, Ellesar, Goldwine, Durin, Gil-Galad, Galadriel; Moria, Glorfindale, Lake Evendim, Tol Brandir, Fangorn) та негативних персонажів (Balrog, Ugluk, Shelob, Gorbag, Shagrat, Sharkey, Wolf) [].

Аналіз змісту творів «Хоббіт, або туди й назад», «Володар перснів», «Сильмариліон», «Діти Гуріна» показав, що до авторських номінацій можна віднести не тільки основні групи: антропоніми – імена, прізвища та прізвиська людей і людиноподібних істот і топоніми – назви географічних об'єктів, а також і зооніми – імена тварин, птахів тощо (Gwaihir (орел), Bill, Stubby (пони), Shadowfax, Hasufel, Snowmane (кони)), фітоніми – власні назви рослин (The Old Man Willow – Старий В'яз, Old Toby – Тютюн (трава), Dreamflower – Сон-квітка), хремотоніми – власні назви предметів матеріальної культури (Narsil (меч Еленділа), Aiglos (спис Гіл-Гелада), Grond (таран), Nenuya (перстень Галадріель), астроніми – назви окремих небесних тіл та сузір'їв (Elbereth, Gilthoniel, Remmirath – the Nettled Stars).

Створенню реальності вигаданого світу також сприяють номенклатурні слова, що використовуються для номінації понять, які стосуються різних сфер людської діяльності (water-mill, shears).

Як підсумок зауважимо, що хоча отримані результати дослідження і дають нам глибоке розуміння про стилістичний склад лексики творів Дж. Р. Р. Толкіна у жанрі фентезі, однак багато аспектів даного питання безумовно все ще потребують докладних розвідок - зокрема, слов'янські корені у творчості цього видатного письменника.

Список використаних джерел:

1. Лукьянова Н. А. Экспрессивная лексика разговорного употребления: Проблемы семантики. / Лукьянова Н. А. – Новосибирск: Наука, 1986. – 230 с.
2. Нефедова Е. Д. Стратегии и техники перевода говорящих имен персонажей британской литературной сказки // Вісник Харківськ. Нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2003. - №586. – С. 158 – 163.
3. О славянских мотивах в творчестве Толкина // Палантир. — №7, август 1997. — С.: 10-12
4. Стилистика английского языка / [Мороховский А. Н., Воробьева О. П., Лихошерст Н. И., Тимошенко З. В.] – К: Вища школа, 1984. – 248с.
5. Тимошенко Т. М., Переверзев В. Ю. О передаче реалий при переводе произведений жанра «фэнтези» // Вісник Харківськ. Нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 1991. - № 352. – С. 32–35.
6. Федоров А. В. Основы общей теории перевода (лингвистические проблемы) / Федоров А. В. - М.: ООО «Издательский Дом ФИЛОЛОГИЯ ТРИ», 2002. – 416 с.
7. Tolkien J. R. R. The letters of J. R. R. Tolkien / Tolkien J. R. R. – London, 1981. – 542 p.

ВІЛЬНІ АТРИБУТИВНІ СЛОВОСПОЛУЧЕННЯ ЯК ЗАСІБ ОБ'ЄКТИВАЦІЇ ГЕНДЕРНИХ СТЕРЕОТИПІВ (НА МАТЕРІАЛІ СУЧАСНОГО БРИТАНСЬКОГО ГАЗЕТНОГО ДИСКУРСУ)

Півницька Анна Іванівна

Зубілевич Марина Іванівна, кандидат педагогічних наук, доцент

Рівненський державний гуманітарний університет

Актуальність теми бакалаврської роботи визначається відповідністю її об'єкта й методології загальній антропоцентричній спрямованості сучасного мовознавства. Антропоцентризм дослідження полягає у залученні до ситуації, відзеркалюваної дискурсивними реалізаціями гендерно маркованих атрибутивних словосполучень, маскулінних та фемінінних суб'єктів дискурсу, що здійснюють оцінку референтів чоловічої та жіночої статі на основі традиційних або альтернативних аксіологічних орієнтирів. Такий підхід сприяє вирішенню основного завдання антропоцентричної лінгвістики: виявлення опосередкованої присутності суб'єкта пізнання у системі мови та мовлення.

Зв'язок з науковими темами. Тема бакалаврської роботи відповідає профілю досліджень, що проводяться на факультеті іноземної філології Рівненського державного гуманітарного університету.

Мета роботи – виявлення специфіки об'єктивації гендерних стереотипів вільними атрибутивними словосполученнями у сучасному британському газетному дискурсі – передбачає вирішення конкретних завдань:

- визначення диференційних ознак британського газетного дискурсу кінця ХХ – початку ХХІ століть як контексту реалізації гендерних стереотипів;

- з'ясування специфіки номінативної функції гендерно маркованих вільних атрибутивних словосполучень;
- здійснення їх прагматично-семантичної й ідеографічної класифікації;
- розкриття змісту їх регулятивної функції;
- встановлення конфігурації маскулінних та фемінінних гендерних ролей як складників стереотипів,

об'єктивованих атрибутивними словосполученнями; виокремлення корелятив метафор, що лежать у підґрунті образної концептуалізації референтів вільних атрибутивних словосполучень.

Наукова новизна отриманих результатів і висновків полягає в тому, що в дослідженні вперше розкритий стереотипотвірний потенціал гендерно маркованих вільних атрибутивних словосполучень, що функціонують у британському газетному дискурсі кінця ХХ – початку ХХІ століть: виявлена специфіка їх номінативної функції; з'ясовані